Langs de Oostzee-eilanden

Vøør de wind

‘Een gevoel van tijdloosheid overvalt ons. Hoelang zijn we al onderweg? Welke dag is het eigenlijk?’ Seasons-stylist Annelies Morris maakte een zeiltocht van Monnickendam naar Stockholm en zeilde langs de kleine rotseilanden voor de Zweedse oostkust: de scheren. Voor ons hield ze een logboek bij.

TEKST EN FOTOGRAFIE **ANNELIES MORRIS**

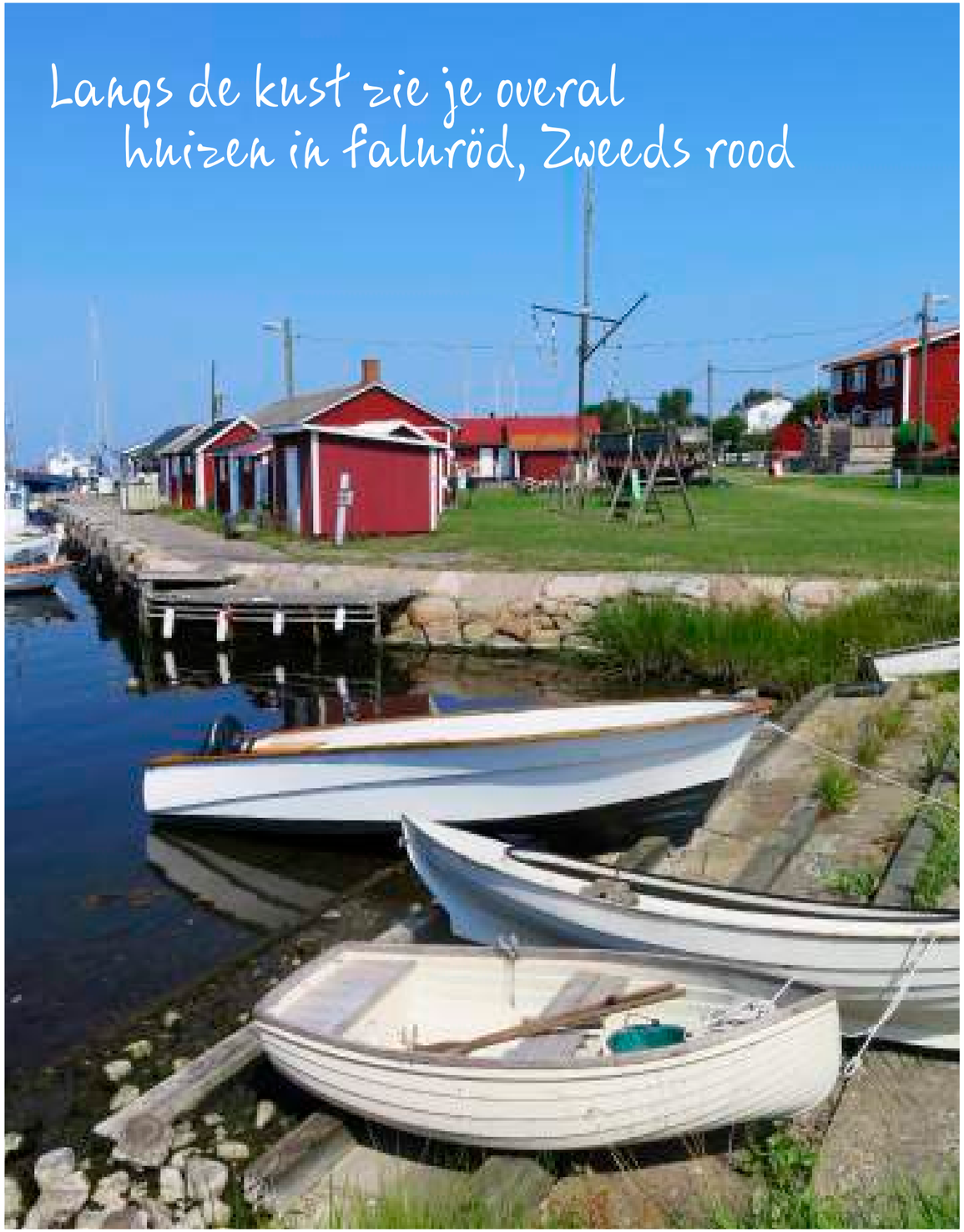

Zon, warmte én een stevige wind: die combinatie komt weinig voor. Met ons zeilschip Navaho – een polyester toerzeiljacht uit 1972, gebouwd bij de Engelse werf Camper & Nicholsons – besluiten we, mijn man Donald en ik, naar het noorden te varen, naar de Zweedse scheren, rotseilanden, voor Stockholm. De route is als volgt: vanuit de thuishaven Monnickendam zeilen we via het IJsselmeer langs Vlieland de zee op. Na een nacht en deel van de volgende dag varen, komen we bij de ingang van het Noord-Oostzeekanaal, ook wel Kielerkanaal genoemd. Dat gaat snel, want met een flinke noordenwind en windkracht 4/5 loopt ons schip op zijn best. Zeker als je halve wind vaart: met de wind vol in de zeilen. Eenmaal door het kanaal zijn we op de Oostzee, waar eb en vloed geen rol meer spelen en we vrij zijn om verschillende landen en kusten aan te doen. De ontelbare Zweedse scheren waar we langsvaren zijn geliefd bij watersporters, vooral de Zweden zelf. Er zijn er tienduizenden langs de oostkust, de meeste onbewoond. We besluiten de eilanden voor de kust van Stockholm te verkennen. Het is even wennen om er te varen, want al staan er doorgaande routes op de waterkaarten aangegeven met boeien op cruciale punten: je weet dat er niet alleen boven water, maar ook vlak onder het oppervlak gemene rotspunten zijn waar je liever niet mee in aanraking komt. Na verloop van tijd durven we meer: onder vol tuig scheuren we door de smalle doorgangen. Af en toe trekt de wind tussen de eilanden flink aan en dat zorgt voor een soort tunneleffect. Het is enerverend, het landschap verandert snel en soms scheer je vlak langs de kant.

Overnachten voor anker

Het einddoel is Stockholm, al kun je met een zeilboot nooit helemaal voorspellen hoe een tocht verloopt, of waar je terechtkomt. Maar de tocht naar de hoofdstad gaat erg voorspoedig en ondanks de hitte, dertig graden, hebben we een paar fijne dagen. Met gehuurde fietsen verkennen we de stad en zoeken op de groene eilanden verkoeling in de schaduw. De Zweden blijken van elke zonnestraal te genieten. Tijdens de lunchpauze ligt iedereen massaal in de parken te zonnen en wordt er lekker gepicknickt. Heel ontspannen.
Van een Zweedse vrouw die haar hele zeilersleven hier heeft rondgevaren krijgen we een aantal suggesties en tips voor de leukste eilanden rond Stockholm. Het blijkt er nogal druk, waardoor we al snel besluiten naar het zuiden te varen en een voor ons nieuw scherengebied op te zoeken: de Hänobukten. Met af en toe een overnachting voor anker of in een kustplaatsje willen we via de Kalmarsund, tussen de oostkust en het lange eiland Öland, naar het zuiden varen. Dat moet lukken, met een stevige noordenwind!

Bij de Skeppshandel in Ystad, een eldorado voor zeilers, koop je rolletjes getaand touw. Ruikt heerlijk!

LOGBOEK

22 juli · 25 °C
Op Öland vier je de zomer

We gaan vroeg weg, om acht uur al: we willen snel de Kalmarsund in. Het was absoluut genieten in de scheren, maar nu we op open zee zijn, voelen we ons vrij. De wind is noord-noordoost en Harry, de windvaan, is onze stuurman. De wind komt nu pal van achteren en wij zitten heerlijk op het voordek in de zon. Niet verkeerd!
We varen meteen een flink stuk richting het zuiden, zo'n veertig mijl naar Sandvik, op het eiland Öland. Aan dit haventje bewaren we goede herinneringen van onze reis naar Estland, jaren geleden. Er was toen niets, alleen een steiger en een paar huisjes. Wel een heel bijzondere sfeer onder de bemanning van de boten die er toen lagen. Veel verschillende nationaliteiten en veel spannende verhalen. Nu is het er druk met gezinnen, campers en vakantiegangers. 's Avonds verzamelt iedereen zich op de rotsen aan het strand. Hier vieren de Zweden de zomer, de zon en ook de zonsondergang.

23 juli · 25 °C
Polyclassics in Kalmar

Weer op weg, met de wind in de rug: voor de wind, in zeiltermen. Het heeft de hele nacht gewaaid en er staat een behoorlijke golfslag op >

Boten voeren dagelijks verse vangst aan die als rökt fisk wordt verkocht

Boven: Een prachtig gelijnde houten scherenkruiser, nog regelmatig te zien in dit gebied. Links: Een authentieke vissersboot. De vangst wordt gerookt en is aan de Zweedse oostkust overal te koop. Rechts: In Galerie annex museum op Hanö zijn attributen van het eilandleven en curiosa door de bewoners samengebracht.

Met garnalen gevulde avocado, een heerlijk voorgerecht dat geserveerd wordt in Hamnkrogen Briggen op het eiland Hanö.

> het water. Rond half vier 's middags leggen we aan in Kalmar. De haven is een grote ronde kom. De meeste schepen liggen met de voorkant vast aan de kade en met de achterkant vast aan een boei. Al vrij snel maken we een praatje met Finnen aan stuurboord, bakboord liggen we naast Zweden. Ook zij varen in, wat we noemen, polyclassics: polyester schepen uit de jaren zeventig, de tijd waarin de eerste boten van dit materiaal werden gebouwd. Dat schept een band!

24 juli · 25 °C
Het kerkje van Kristianopel

Voor de wind, met vol tuig op weg. Na een fijne zeiltocht komen we aan in Kristianopel, helemaal in het zuiden van de Kalmarsund. Het witte kerkje uit 1624 met trapgevel is al van ver te herkennen. Alleen de gerestaureerde stadsmuur herinnert nog aan de tijd dat Kristianopel een belangrijk stadje was. Het heeft een oorlog tegen de Denen niet overleefd.
De havenmeester staat al te roepen op het havenhoofd als we dichterbij komen, en wijst ons een plek tussen een klein Duits bootje en een Pool. We lopen een rondje over de stadsmuur en bekijken het kerkje, dat prachtige, met bomen beschilderde muren heeft.

25 juli · 28 °C
Nils Holgerssons Karlskrona

's Morgens heel vroeg word ik wakker van een enorm gekwetter. De voorkant van de boot is kennelijk gebombardeerd tot vergaderplaats van zwaluwen. Nou ja, in elk geval blijft het dan mooi weer. En vroeg opstaan is ook niet erg, want we willen vandaag naar Karlskrona varen. Nadat we Kristianopel achter ons hebben gelaten, schieten we de scheren weer in. We varen door een zeer smalle en ondiepe geul, soms minder dan twee meter diep, waar de boeien ver uit elkaar staan. Met flinke wind kunnen we alleen op de fok zeilen, anders gaat het te hard.
Karlskrona is een grote stad, en dat komt goed uit, want we moeten een detailkaart kopen van dit gebied. De stad Karlskrona, de hoofdstad van de provincie Blekinge Iän, wordt genoemd in het beroemde avonturenboek 'Nils Holgerssons wonderbare reis' van Selma Lagerlöf. Het jongetje dat vloog op de hals van de zwaan ontmoet hier de 'houten man' Rosenbom. Bij een grote boekhandel vinden we de zeekaart. Met de kaart op zak gaan we snel weer terug naar de waterkant, waar het koel is. In de nieuwe jachthaven van Karlskrona ontmoeten we kennissen, die ook in dit gebied rondvaren. Altijd leuk om elkaars ervaringen en sterke verhalen aan te horen.

26 juli · 28 °C
Op zoek naar een bbq op Drägso

De volgende dag varen we een paar mijl naar het eilandje Drägso, eigenlijk ligt het net om de hoek van Karlskrona. Er is een kleine verenigingshaven, en we hebben geluk: er is net één plekje vrij. Omdat het nog steeds zo heet is, nemen we eerst een verkoelende duik. Het eiland wordt bijna in zijn geheel bezet door een camping, maar veel last heb je niet van de gasten: 's avonds, na een prachtige zonsondergang, is het doodstil. We waren van plan hier te barbecueën, maar dat blijkt op het eiland verboden. Alleen op de officiële grilplaats kan het. Maar daar is het zo druk dat we ons vlees liever in de grillpan bakken op de boot.

27 juli · 25 °C
Gerookte vis in Tärnö

Het eiland Tärnö is het volgende doel. Ook hier alleen een steiger, waar je met achterboeien kunt aanleggen. De steiger ligt vol boten van Zweden; we wachten voor anker in de baai tot er iemand huiswaarts keert. Als we het anker ophalen, komt er een enorme klont leem en waterplanten mee. Dat hield ons in elk geval vast! Eenmaal aan de steiger gaan we op verkenning uit op de wal. Wat een lieve, oude houten huizen staan hier, langs smalle wandelpaden. Er is geen winkel op het eiland, wel een 'krog' – inderdaad, een kroeg – waar gerookte vis te koop is. Die eten we met een salade aan boord, met uitzicht over de baai en alweer een fraaie zonsondergang.

28 juli · 26 °C
Dammherten spotten op Hanö

Vroeg vertrek, want de volgende bestemming is het eiland Hanö en het kleine haventje kan wel eens erg vol zijn als je laat aankomt. Toch >

Boven: Zeilend dicht langs de rotsen door smalle doorgangen. Links: Prachtig karakteristiek pand, deze kroeg in Dalerö. Rechts: Na een lange wandeling in de hitte smaakte dit koude biertje goed. Overigens werd er al in de tijd van de Vikingen bier gebrouwen in Zweden.

> kunnen we om ongeveer elf uur zo aanmeren aan de kade. Meteen spannen we het zonnezeiltje over de kuip. Dat is inmiddels een dagelijks ritueel, want de zon blijft branden hier in het noorden.
Hanö ligt maar een paar mijl van de Zweedse kust en een paar keer per dag komt er een veerbootje uit Nogersund met toeristen en vracht. Het eiland is een populaire bestemming, in het bijzonder voor zeilers. Jaarlijks bezoeken zo'n dertigduizend toeristen deze plek. Voordat het in de negentiende eeuw definitief bewoond werd, was het een tijdelijke accommodatie voor haring- en kabeljauwvissers. Tijdens de Napoleontische oorlog werd het eiland gebruikt als Engelse marinebasis. En zelfs nu nog bezoeken Engelse oorlogsschepen het eiland om eer te bewijzen aan de Engelsen die er begraven liggen. In de hitte lopen we het eiland rond. Buiten het dorp zien we een groep damherten, die de schaduw van de bosjes heeft opgezocht. Hoe komen die hier? Zeker in een strenge winter over het ijs komen lopen...

29 juli · 27 °C
Naar Åhus voor een bol ijs

In een potdikke mist varen we verder langs de kust. Het is drukkend warm, er is geen wind en er is onweer voorspeld. Dus varen we langzaam op de motor, turend op de radar om de omgeving in de gaten houden. Er is tussen Hanö en de vaste wal ook vrachtvaart en een veerboot. Die wil je niet onverwacht ontmoeten met je polyester scheepje.
Als de mist optrekt, is het meteen weer bloedheet. We vinden een plek in de jachthaven van Åhus, tegenover de gerestaureerde 'Absolut Vodka'-distilleerderij. Voor de boodschappen lopen we naar het kleine plaatsje. Ook hier zijn we al eens geweest, jaren geleden. Er was toen niet veel te beleven: een restaurantje, waar je een schep garnalen, brood en een fles wijn kon kopen, en een ijsjesboot. Nu barst het van de eettentjes langs de kade. Åhus is inmiddels toeristisch geworden.
Een bol ijs is in Zweden net zo groot als circa drie bollen in Nederland. Lekker royaal dus. Terug in de haven wil ik graag even kanoën. Als we 's avonds voor de zoveelste keer in de kuip gerookte zalm eten, overvalt ons een gevoel van tijdloosheid. Hoelang zijn we al onderweg? En welke dag is het vandaag? Het maakt ons eigenlijk niets meer uit.

30 juli · 24 °C
Skillinge is een schuilplek

We vertrekken eerst op zeil, maar gaan later over op de motor. De wind zwakt steeds meer af, het is bewolkt en ter hoogte van Simrishamn hangt een donkere lucht boven het land. Gerommel in de verte: dit voelt niet goed. Toch besluiten we nog iets door te varen naar Skillinge, waar weer een plek aan de kade vrij is. De boot ligt recht tegenover de 'Hamnkrog' en de menukaart belooft een lekker maaltje. Terwijl het buiten eindelijk regent, zitten wij droog en gezellig binnen. Visstoofpot, schol en als nagerecht heerlijke chocoladefondant.

31 juli · 24 °C
Nog een dagje Skillinge

Na het onweer, dat de hele nacht boven ons hoofd is blijven hangen, is meteen de wind om: zuidwest. Niet zo heel gunstig, omdat we vandaag eigenlijk een kaap moeten ronden en dan een flink stuk tegen de wind en golven moeten opboksen. We besluiten nog maar een dagje in Skillinge te blijven. We huren fietsen bij de buren, een Nederlands paar dat op een boot woont. De rest van de dag verkennen we de kustlijn.

1 augustus · 24 °C
Weer richting Monnickendam

Met horten en stoten gaat onze tocht terug naar Monnickendam. Het weer is nu echt heel wisselvallig geworden. Onderweg moeten we veel op de motor varen, omdat we anders van koers 'verwaaien'. Eenmaal langs de Duitse Wadden besluiten we landinwaarts te trekken, over de kanalen van Groningen en Friesland. Maar dat is weer een ander verhaal. Niets kan de mooie herinnering aan deze zomer in Zweden tenietdoen.

ILLUSTRATIE CÉCILE VRINTEN

Na een bezoek aan Öland wordt de zeiltocht via scherengebied Kalmarsund met stevige noordenwind vervolgd richting Skillinge.